

Ispunjavanje medijskih funkcija između čitanosti i potreba publike online medija u Bosni i Hercegovini

Mirza Mehmedović

SAŽETAK: U kontekstu utjecaja i sveprisutnosti online medija u Bosni i Hercegovini, zemlji koja se još uvijek svrstava u grupu tranzicijskih/postkomunističkih društava, jedno od glavnih pitanja jeste odnos online medija prema specifičnim potrebama savremene bosanskohercegovačke publike. Imajući u vidu preovlađujuće naslijeđe diskursa međuetničkog konflikta, koji u tumačenju savremene bosanskohercegovačke stvarnosti ima primarni okvir kreiranja masmedijskih sadržaja, u fokus istraživanja ovog rada pozicionirano je ispunjavanje elementarnih medijskih funkcija prema krajnjem potrošaču sadržaja koje nude savremeni bosanskohercegovački online mediji kao multimedijske platforme za povezivanje društvenih podsistema. Na razmeđu komunikacijskih okvira koji su nastali ratnim sukobima na prostoru Bosne i Hercegovine i savremenih potreba krajnjeg korisnika medijskih sadržaja ključno pitanje je u kojoj mjeri online mediji ispunjavaju elementarne medijske funkcije integracije različitih elemenata društva, ili ipak podržavaju konfliktni diskurs zbog popularnosti produciranih sadržaja. Analizirajući specifične primjere aktualne prezentacije određenih elemenata bosanskohercegovačke stvarnosti u online medijima, rad prvenstveno postavlja spremnost online medija da preuzmu ulogu kreiranja novih okvira za ispunjavanje medijskih funkcija nasuprot preovlađujućem diskursu konflikta.

Ključne riječi: *online, mediji, publika, funkcije, potrebe*

Fulfilling Media Functions Between Readership and the Needs of Online Media Audiences in Bosnia and Herzegovina

ABSTRACT: In the context of the influence and ubiquity of online media in Bosnia and Herzegovina, a country that still belongs to the group of transitional/post-communist societies, one of the main issues is the relationship of online media to the specific needs of contemporary Bosnian audiences. Having in mind the predominant legacy of the discourse of interethnic conflict, which in the interpretation of contemporary Bosnian reality has the primary framework of creating mass media content, the focus of this paper is on fulfilling basic media functions towards the end consumer of content offered by contemporary Bosnian online media as multimedia platforms for connecting social subsystems. At the crossroads of communication frameworks created by the war conflicts in Bosnia and Herzegovina and the modern needs of the final user of media content, the key question is to what extent online media fulfill the basic media functions of integrating various elements of society, or support conflict discourse due to the popularity of produced content. Analyzing specific examples of the current presentation of certain elements of the Bosnian reality in online media, the paper primarily opposes the willingness of online media to take on the role of creating new frameworks for fulfilling media functions as opposed to the prevailing discourse of conflict.

Keywords: *online, media, audience, functions, needs*

UVOD

Osnova masovne komunikacije, od prvih dostupnih materijala koji su bili nosioci novog znanja, jeste šira upotreba informacija koje imaju za cilj integraciju društva i socijaliziranje pojedinca u ukupne društvene tokove. Informacija prestaje biti privilegija povlaštenih s pojavom prve štamparije, a kroz razvoj tradicionalnih masovnih medija znanje o aktuelnim društvenim tokovima postaje temelj ukupnog kulturnog, političkog i ekonomskog razvoja bilo koje zajednice.

Kako su društvene zajednice proživljavale kulturnu i ekonomsku revoluciju kroz primjenu savremenih tehnologija, tako su i kanali masovnog komuniciranja postajali dostupniji, pragmatičniji i utjecajni u procesu povezivanja društvenih podsistema, posebno u historijskim kontekstima koji su nosili unutrašnji konflikt, reformu i redefinisane identiteta i međusobnih odnosa u društvu. Imajući u vidu ovakvu specifičnu sponu

masovne komunikacije za reformom društvenih odnosa, nemoguće je današnje bosanskohercegovačko društvo i njegovu političku regeneraciju posmatrati odvojeno od primjene savremenih tehnologija i utjecaja javnog diskursa na stabilizaciju političkog i ekonomskog sistema u procesu pristupanja međunarodnim integracijama. U vezi s tim, ovaj rad se konkretno bavi ulogom novih komunikacijskih tehnologija u procesu produkcije masmedijskih sadržaja, koji u specifičnom komunikacijskom okruženju mogu odigrati ključnu ulogu u ukupnoj stabilizaciji aktuelnih društvenih konflikata, kao naslijeđa međuetničkih sukoba inkorporiranih u političko uređenje zemlje.

Uz sve navedeno, možemo reći da su bosanskohercegovačka aktuelna komunikološka istraživanja prinuđena na stalno osvrtnje na elementarne teorijske

pretpostavke uloge masovnih medija u procesu tranzicije, kao specifične promjene političkog sistema i prilagođavanja ukupnih kulturnih i ekonomskih odnosa važećim principima na globalnom političkom polju.

Ako govorimo o teorijskim pretpostavkama medijskih funkcija, čije je definisanje pratilo razvoj tradicionalnih masovnih medija, posebno nastanak i razvoj televizije šezdesetih godina, možemo se pozvati na Lasswellov doprinos ovom dijelu komunikološke teorije, prema kome su funkcije razvrstane na: „1. Promatranje i kontrola okruženja (surveillance of the environment), 2. Uspostava odnosa između dijelova društva kao reakcija na zahtjeve okruženja (correlation) i 3. Prijenos socijalne i kulturne baštine na slijedeću generaciju (transmission).“¹ Kako navodi Kunczik, Charles R. Wright je ovom popisu dodao i funkciju zabave te formulisao klasično pitanje funkcionalističkog istraživanja masovnih komunikacija: „What are the 1) manifest and 2) latent 3) functions and 4) disfunctions of mass communicated 5) surveillance (news), 6) correlation (editorial activity), 7) cultural transmission, 8) entertainment for the 9) society, 10) subgroups, 11) individual, 12) cultural system?“²

Iz ovako postavljenog pitanja funkcionalističkog istraživanja masovnih komunikacija vidimo da se teorija jasno zasniva na bipolarnom principu analize u kontekstu funkcionalnih (pozitivnih) i disfunkcionalnih (negativnih) intervencija masovnih medija na ukupne društvene odnose kroz distribuirane sadržaje. Sadržaje online medija, kao najrasprostranjenijeg načina masovne distribucije znanja u 21. stoljeću, bitno je posmatrati upravo kroz prizmu funkcionalnih i disfunkcionalnih utjecaja masmedijskih sadržaja na ukupne društvene odnose. Ako savremeni politički sistem Bosne i Hercegovine gledamo kroz već ranije pomenuti proces političke i ekonomske tranzicije, koja u teoriji podrazumijeva promjenu disfunkcionalnog u funkcionalno stanje sistema, onda se postavlja ključno pitanje: u kojem smjeru djeluju online mediji izvještavajući o aktualnim društvenim procesima u zemlji?

FORMA ISTINITOSTI I INFORMACIJA

Već smo ranije podsjetili da je osnova masovne komunikacije dostupnost produciranih sadržaja koji su nosioci novog znanja, međutim, novinarsku praksu dodatno definiše i potreba istinitosti i objektivnosti sadržaja koji se plasiraju masovnoj publici različitim kanalima komuniciranja. Online mediji su promijenili klasični odnos novinara i konzumenata koji je u tradicionalnim medijima postavljen hijerarhijski/vertikalno, dok se putem novih platformi i publici omogućava reagovanje na objavljene sadržaje, ali i dopunjavanje ili produkcija novih sadržaja. Razmatrajući obilježja internet javnosti, odnosno

publike koja kreira mnijenje putem online platformi reagujući na dostupne informacije, Osmančević napominje da profesionalni standardi klasičnog novinarstva važe i za sadržaje online medija na osnovu kojih se okuplja i „forumska“ javnost. Prema Osmančeviću, „da bi neka informacija postala tema forumske diskusije, i što je još važnije, da bi bila prihvaćena među učesnicima u ovoj komunikaciji, ona mora ispuniti nekoliko uvjeta:

- informacija mora biti zasnovana na činjenicama, dakle mora biti točna,
- informacija mora biti provjerljiva,
- mora sadržavati neku novost,
- važna za zajednicu, ili barem za veći broj ljudi,
- zanimljiva, i
- aktualna“³

Ako posmatramo obilježja koje informacija mora imati kako bi postala predmet forumske diskusije, koja u osnovi prethodi i formiranju javnog mišljenja o aktualnim temama, možemo ih povezati i s ranije navedenom potrebom analiziranja funkcionalnog i disfunkcionalnog utjecaja masovnih medija (u ovom slučaju novih medija) na društvene procese. Utjecaj novih medija na društvene procese može biti funkcionalan samo u slučaju kada distribuirana informacija ispunjava uvjete kojima forumsku diskusiju usmjerava u funkcionalnom smjeru, odnosno konstruktivnoj intervenciji publike u javnoj komunikaciji.

S druge strane, u istoj mjeri u kojoj obilježja informacije definišu njen funkcionalan utjecaj na usmjeravanje društvenih procesa, ovisno o ispunjavanju profesionalnih normi izvještavanja, aktuelni bosanskohercegovački politički kontekst vrlo često definiše i političku pristrasnost produciranih informacija na online medijima. Pristrasnost je u najčešćim primjerima izražena kroz zastupanje određenih političkih pozicija, ovisno o aktualnim odnosima vlasti i opozicije, ali nerijetko i dubljim političkim odnosima koji su definisani ratnim sukobima ili odnosima između političkih partija koje se predstavljaju za ekskluzivne zastupnike određenih etničkih interesa. Također, politička pristrasnost medija nije komunikacijski ekskluzivitet savremene bosanskohercegovačke stvarnosti, ali ga u kontekstu analize ovog rada moramo pozicionirati u odnosu na postavljena pitanja ispunjavanja medijskih funkcija u procesu reforme ukupnog političkog i ekonomskog sistema.

Pristrasnost medija u okvirima savremenih civilizacijskih standarda propituje Nuhanović, postavljajući ključna pitanja koja se tiču same pristrasnosti i njene uloge u demokratskim procesima, odnosno: „Kako mediji inače doprinose demokratskoj vladavini? Kakvi su njihovi učinci na slobodu i jednakost?“. Također, Nuhanović smatra da je ponašanje političkih lidera i medija u uskoj međuzavisnosti, te da se pristrasnost vrlo često javlja kao rezultat ukupne komunikacijske kulture jednog društva kojoj se političari prilagođavaju prateći same

¹ Kunczik, M., Zipfel, A., *Uvod u znanost o medijima i komunikologiju*, Zaklada Friedrich Ebert, Zagreb 2006. (str. 37.)

² Koje su 1) manifestne i 2) latentne 3) funkcije i 4) disfunkcije masovno komuniciranog 5) nadzora (vijesti), 6) korelacija (uredničke aktivnosti), 7) kulturnog prijenosa, 8) zabave za 9) društvo, 10) podskupine, 11) individue, 12) kulturni sistem?

³ Osmančević, Enes: *Internet, tradicionalna i virtualna javnost*, Magistrat, Sarajevo 2003. (str. 173.)

medije. „Politički lideri očigledno vjeruju u uticaj medija, pa se primjereno tome i ponašaju. Najviši vladini funkcioneri pomno prate sve medije, a članovi predsjedništva, premijeri vlada i određeni ministri svakodnevno dobijaju sažetak vijesti iz brojnih izvora. Uglavnom oni pokušavaju saznati šta mediji misle da se događa u vlasti i politici, i s druge strane političke elite nastoje ići u korak sa razvojem događaja prateći vijesti u medijima.“⁴

Međuodnos političkih lidera i medija usko je vezan i za potrebu plasiranja dezinformacija, čiji je cilj upućivanje pažnje javnosti u željenom smjeru. Kako navode teoretičari, iako je potreba političkih lidera da utječu na distribuciju željenih informacija bila izražena i prema tradicionalnim masovnim medijima, prostor i način za distribuciju dezinformacija je posebno svojstven novim medijima. Prema Bretonu, kako sama informacija postaje značajnija za neko društvo, dezinformacija, koja se uz pomoć laži i manipulacije poigrava informacijom, igrat će sve važniju ulogu. „Novi oblici komunikacije, kao što je ona putem interneta, predstavljaju savršen oslonac za ovu vrstu manipulacije... I zaista, ako uprkos svim mogućim provjerama i budnosti raznih posrednika u tradicionalnim medijima, dezinformacija može biti djelotvorna, šta tek može da se kaže za mrežu kojoj se pristupa direktno, bez ikakvog posredovanja i kontrole?“⁵

MEDIJI I PLURALIZAM

Iako je projekat mapiranja medijskih web-portala u Bosni i Hercegovini iz 2021. godine pokazao postojanje 615 medijskih portala, čiji se broj i produkcijska orijentacija svakodnevno mijenjaju, zabrinjavajući je podatak da 270 njih nema naveden bilo kakav oblik impressuma (vlasništvo, ime urednika, direktora ili novinara)⁶. Uprkos činjenici da na prostoru Bosne i Hercegovine djeluje veliki broj web-portala, koji su po sadržaju najčešće informativni portali sa širokim spektrom različitih informacija, ne možemo govoriti o pluralizmu i slobodnoj distribuciji informacija bez uređenih zakonskih okvira koji bi definisali vlasničke odnose i spriječili nekontrolisanu distribuciju informacija (ili dezinformacija) bez jasno vidljivog izvora i metodologije produkcije. Čak možemo govoriti da veliki broj izvora informacija, odnosno medija koji se bave najrazličitijim oblicima produkcije i distribucije sadržaja, ograničava publiku u procesu selekcije i provjere porijekla informacija, što je generalni problem tehnološkog napretka i ubrzanog umnožavanja masmedijskih sadržaja. „U stvarnosti, podrška pluralizmu je nedovoljna i manjkava. Publika velikih medija koji se bave opštim informisanjem ograničena je, a publika uopšte uzevši postaje sve rascjepkanija i sve se više raslojava. Stoga se građanin vrlo rijetko nalazi u konkretnoj situaciji da raspolaže širokom

paletom informacija i mišljenja koju podrazumijeva sam pojam pluralizma.“⁷

Upravo prividni pluralizam medija o kakvom govori Kornji možemo uzeti kao odrednicu ukupne pozicije publike spram raspoloživih online medija u Bosni i Hercegovini. Imajući u vidu složenost političkog uređenja zemlje, te već ranije navedenu potrebu političkih lidera da konstantno prilagođavaju medijsku komunikaciju parcijalnim interesima i da usmjeravaju generalni stav javnog mnijenja, bosanskohercegovački medijski pluralizam najviše odgovara statusu disfunkcionalnog djelovanja i oslobađanja prostora za plasiranje dezinformacija.

METODOLOŠKI OKVIR

Propitivanje ispunjavanja medijskih funkcija online medija u Bosni i Hercegovini prvenstveno je bitno pozicionirati u specifične vremenske i političke okvire, odnosno prikaze društvene stvarnosti unutar kojih se sukobljavaju funkcionalno i disfunkcionalno djelovanje medija, kao i međuodnos političke stvarnosti i produciranih medijskih sadržaja.

Kao uzorak za analizu ovog rada uzet je primjer aktuelne vijesti koja se veže za ukupne političke odnose u Bosni i Hercegovini, propituje međuetničke odnose, utjecaj političkih lidera na produkciju medijskih sadržaja, te razmatra poziciju građanina, kao konačnog konzumenta informacije i potencijalnog učesnika političkih procesa kroz javni diskurs. 23. jula 2021. godine Visoki predstavnik Međunarodne zajednice za Bosnu i Hercegovinu Valentin Inzko iskoristio je takozvane bonske ovlasti te uveo izmjene Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, kojima se zabranjuje negiranje genocida te propisuju pripadajuće kazne. Prije svega, ovaj primjer moramo posmatrati kroz ukupno shvatanje političkih pozicija u Bosni i Hercegovini, odnosno postojanje institucije Visokog predstavnika, odnos državnih institucija prema instituciji Visokog predstavnika, odnos političkih lidera iz različitih etničkih grupa prema državnim institucijama, a posebno kroz odnos građanina, kao univerzalne političke kategorije, prema aktuelnoj političkoj stvarnosti i zakonskim okvirima kojima se definiše određeno ponašanje. Analiza sadržaja primijenjena u svrhu istraživanja funkcionalnog utjecaja medija na kretanja u društvu obuhvatila je uzorak od pet online medija, u okviru kojih je istražen način prezentacije pomenute intervencije u zakonodavni okvir Bosne i Hercegovine. Kroz analizu vijesti u kojima je prvi put objavljena informacija o izmjeni Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine ispitano je nekoliko parametara:

- a) Kako je medij imenovao/evidentirao potez Visokog predstavnika
- b) Da li su unutar vijesti prezentirane sve izmjene Zakona
- c) Da li se nudi širi kontekst potencijalnih efekata samih izmjena Zakona
- d) Da li se nudi kulturološka i politička pozadina upotrebe pojma „genocid“ u javnom diskursu

⁴ Nuhanović, Asad: *Demokratija, mediji, javnost*, Promocult, Sarajevo 2010. (str. 200.)

⁵ Breton, Filip: *Izmanipulisana reč*, Clio, Beograd 2000. (str. 100.)

⁶ Osmančević, Enes sa koautorima: *Mapiranje medijskih web portala u Bosni i Hercegovini*, Centar za promociju civilnog društva, Sarajevo 2021.

⁷ Kornji, Danijel: *Etika informisanja*, Clio, Beograd 1999. (str. 94.)

- e) Da li su prezentirane stavke presuda Međunarodnog suda na osnovu kojih se obrazlažu pravni temelji sankcionisanja negiranja genocida

Analizom su obuhvaćeni sljedeći online mediji: avaz.ba (online izdanje Dnevnog avaza), oslobodjenje.ba (online izdanje Oslobođenja), klix.ba (samostalni internet portal), dnevnik.ba (samostalni internet portal) i glassrpske.com (internet izdanje lista Glas Srpske). Uzorak je kreiran na osnovu nekoliko varijabli. Među analiziranim portalima su dva samostalna portala, dok su ostali izvedeni iz tradicionalnih (printanih) medija. Također, geografski gledano među portalima se nalaze tri medija iz Sarajeva (Avaz, Klix i Oslobođenje), jedan medij je iz Republike Srpske (Glas Srpske), dok je jedan medij iz Hercegovine/Mostara (Dnevnik).

Parametri analize

a) Imenovanje/evidentiranje događaja

Svi analizirani mediji su u imenovanju događaja upotrijebili sličnu konstrukciju u kojoj se navodi da je „Visoki predstavnik nametnuo zakon/izmjene zakona“, dok od ovakvog imenovanja jedino odstupa Klix, gdje je događaj naslovljen: „Dogodila se politička prekretnica u BiH: Više ništa neće biti isto“. Međutim, iako Klix odstupa od upotrebe pojma „nametanje“, te događaj imenuje „političkom prekretnicom“, u tekstu nije navedeno ništa što bi opravdalo upotrebu ovakve sintagme, odnosno obrazloženje političkog konteksta u kojem se događaj smatra prekretnicom. Imajući to u vidu, možemo zaključiti da je ovakav naslov upotrijebljen samo kao faktor privlačenja pažnje čitalaca.

S druge strane, zanimljivo je da su ostali mediji usaglašeni u upotrebi pojma „nametanje“, odnosno pojma koji direktno sugerise nasilnu intervenciju vanjskog faktora u političke odnose unutar Bosne i Hercegovine, ali istovremeno ovakvo imenovanje političkih pojava u bosanskohercegovačkim medijima možemo tumačiti kao svjesno potenciranje dalje političke rasprave o procesu koji je u ovom slučaju zaokružen i konačan.

Slika 1. Politička prekretnica u BiH

b) Prezentiranje svih zakonskih izmjena

U svim medijima koji su korišteni kao uzorak za analizu predstavljene su taksativno sve zakonske izmjene koje su tema izvještavanja, s tim što se Oslobođenje u naslovu dodatno obratilo čitaocima pitanjem: koliko godina zatvora prijeti negatorima?, što jasno upućuje da je tekst primarno orijentisan na prezentaciju sankcija koje su propisane zakonskim izmjenama, te da zakon donosi nove parametre u javni diskurs.

c) Postojanje šireg konteksta efekata

Niti jedan od analiziranih medija u prvoj vijesti o izmjenama zakona kojima se zabranjuje negiranje genocida u Bosni i Hercegovini nije ponudio razmatranje šireg konteksta efekata na ukupne društvene odnose koje bi ovakve zakonske izmjene mogle imati. Ovo govori u prilog činjenici da mediji u Bosni i Hercegovini svjesno zanemaruju edukativnu funkciju, a posebno funkciju kulturnog prijenosa (transmisije), koje bi u slučaju ovakvih kriznih situacija trebale biti u fokusu medijskog interesovanja. U našim primjerima, mediji prepuštaju da se širi kontekst događaja dešava spontano i stihijski, odnosno da događaj poprima tumačenja i reakcije koje su specifične u različitim ideološkim okvirima, ili čak ustaljenim komunikacijskim navikama određene publike i konzumenata.

d) Da li je prikazana kulturološka i politička pozadina genocida

Kada govorimo o potrebi prikazivanja kulturološkog ili političkog backgrounda upotrebe (ili zloupotrebe) termina „genocid“ u bosanskohercegovačkom javnom diskursu, tu također dolazimo do propitivanja preuzimanja funkcije kulturne transmisije, s obzirom da fenomen ideologiziranja društvene stvarnosti u Bosni i Hercegovini već sukobljava različite generacije koje nemaju niti isto znanje, niti ista iskustva, a niti iste stavove o istim elementima stvarnosti. U konkretnom slučaju propitivanja i prezentacije pojma „genocid“, kroz direktan primjer vijesti o zakonskim izmjenama, niti jedan od analiziranih medija nije prezentirao kulturološku pozadinu kontroverzi oko pojma „genocid“. Ovo također govori u prilog činjenici da mediji i propitivanje pozadine jednog društvenog fenomena prepuštaju specifičnim ličnim impresijama ili ideologiziranim stavovima publike prema konkretnim događajima ili pitanjima iz bliske prošlosti.

e) Predstavljanje pravnih temelja za sankcionisanje negiranja genocida

Nasuprot specifičnim kulturnim i političkim okvirima koji prate savremeni diskurs javne komunikacije u Bosni i Hercegovini, bitno je u produkciji medijskih sadržaja razlučiti pozivanje na pravne akte, koji neupitno i nepristrasno sugerisu kretanje određenih društvenih procesa. U slučaju izvještaja o izmjenama Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine kojima se uvode sankcije za negiranje genocida, niti jedan od medija nije predstavio pravne temelje na kojima se zasniva proces koji je doveo do konkretnih zakonskih izmjena. Ako govorimo o funkcionalnoj intervenciji medija u ukupne društvene procese, onda moramo govoriti o potrebi obrazlaganja pravnih okvira koji se nameću u kriznim situacijama, a koji se istovremeno tiču približavanja Bosne i Hercegovine praksama savremenih demokratskih zemalja. Istraživanjem ovog parametra analize sadržaja dolazimo do zaključka da mediji češće pribjegavaju praksi ostavljanja prostora za slobodna tumačenja, nego obrazlaganja događaja kroz akte kojima su jasno definisani i usmjereni svi (nacionalni i međunarodni) politički procesi.

ZAKLJUČCI

Kroz prizmu savremenih komunikacijskih okvira u Bosni i Hercegovini, koji su direktno definisani političkim uređenjem, kulturnim naslijeđem međuetničkih sukoba, te stalnim nesrazmjerom medijske funkcionalnosti i potrebe integracije društva, na konkretnoj analizi možemo zaključiti da mediji više pribjegavaju komercijalnom pristupu korisniku, nego preuzimanju uloge funkcionalnog katalizatora javne komunikacije. Kroz navedene primjere prezentacije različitih parametara konkretnog društvenog (ali i političkog i kulturnog) događaja, možemo zaključiti da online mediji u Bosni i Hercegovini nepreuzimanjem integrativne uloge u procesu stabilizacije javne komunikacije disfunkcionalno djeluju na reforme unutar ukupnih društvenih i političkih odnosa.

Online mediji, kao samostalni mediji ili produženi elementi tradicionalnih medija ne preuzimaju edukativnu funkciju, posebno u kontekstu kulturne transmisije, koja u ovom slučaju podrazumijeva pomirenje različitih iskustava i znanja o određenim pojavama, ali istovremeno i pozicioniranje neupitnih (relevantnih, transparentnih) okvira savremenih

demokratskih procesa u fokus stabilizacije javnih rasprava i kreiranja većinskih stavova kao preduvjeta za integraciju društva.

LITERATURA

Kunczik, M., Zipfel, A. (2006) *Uvod u znanost o medijima i komunikologiju*, Zaklada Friedrich Ebert, Zagreb.

Osmančević, Enes (2003) *Internet, tradicionalna i virtualna javnost*, Magistrat, Sarajevo.

Nuhanović, Asad (2010) *Demokratija, mediji, javnost*, Promocult, Sarajevo.

Breton, Filip (2000) *Izmanipulisana reč*, Clio, Beograd.

Osmančević, Enes (2021) sa koautorima: *Mapiranje medijskih web portala u Bosni i Hercegovini*, Centar za promociju civilnog društva, Sarajevo.

Korni, Danijel (2021) *Etika informisanja*, Clio, Beograd.

Web-izvori:

avaz.ba

oslobodjenje.ba

klix.ba

dnevnik.ba

glassrske.com

INFORMACIJE O AUTORU

Mirza Mehmedović

Univerzitet u Tuzli, Filozofski fakultet

e-mail: mirza.mehmedovic@fulbrightmail.org